

246811

เหตุการณ์การป้องกันวัณโรคในผู้สัมผัสร่วมบ้านกับผู้ป่วยวัณโรคปอด

อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ATTEMPTS TO PREVENT TUBERCULOSIS INFECTION BY HOUSEHOLD
CONTACTS HAVING A PULMONARY TUBERCULOSIS PATIENTS
IN THEIR FAMILY - A STUDY UNDERTAKEN AT THE
CHUMPHOLBURI DISTRICT SURIN PROVINCE

นายธีระพงษ์ จำเริญ

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

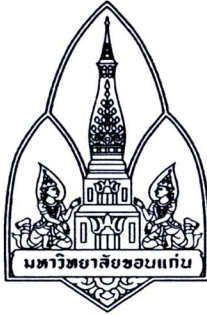
พ.ศ. 2553

600251141

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

246811

พฤติกรรมการณ์ป้องกันวัณโรคในผู้สัมผัสร่วมบ้านกับผู้ป่วยวัณโรคปอด

อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ATTEMPTS TO PREVENT TUBERCULOSIS INFECTION BY HOUSEHOLD

CONTACTS HAVING A PULMONARY TUBERCULOSIS PATIENTS

IN THEIR FAMILY – A STUDY UNDERTAKEN AT THE

CHUMPHOLBURI DISTRICT SURIN PROVINCE

นายธีระพงษ์ จำปาศิ

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ. ศ. 2553

พฤติกรรมการป้องกันโรคในผู้สัมผัสร่วมบ้านกับผู้ป่วยโรคปอด
อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

นายธีระพงษ์ จำปาศิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2553

**ATTEMPTS TO PREVENT TUBERCULOSIS INFECTION BY HOUSEHOLD
CONTACTS HAVING A PULMONARY TUBERCULOSIS PATIENTS
IN THEIR FAMILY – A STUDY UNDERTAKEN AT THE
CHUMPHOLBURI DISTRICT SURIN PROVINCE**

MR. TEERAPONG JAPULEE

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENT
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC HEALTH
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2010

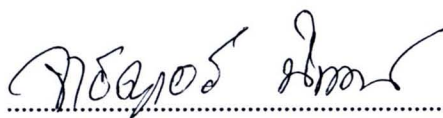
ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
หลักสูตร
สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์: พฤติกรรมการป้องกันวัณโรคในผู้สัมผัสร่วมบ้านกับผู้ป่วยวัณโรคปอด
อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นายธีระพงษ์ จำปูลี

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:	รองศาสตราจารย์กิ่งแก้ว เกษโกวิท	ประธานกรรมการ
	รองศาสตราจารย์จาษฎา นีพพานนท์	กรรมการ
	ดร. สุดาวดี กิตติโพนานนท์	กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์จาษฎา นีพพานนท์)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ลำปาง แม่นม้าย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
(รองศาสตราจารย์พิชญ์ อุตมะเวทิน)
คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ธีระพงษ์ จำปาลี. 2553. พฤติกรรมการป้องกันวัณโรคในผู้สัมผัสร่วมบ้านกับผู้ป่วยวัณโรคปอด

อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาทรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์ชาญอร นิพนานนท์

บทคัดย่อ

246811

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันวัณโรคในผู้สัมผัสร่วมบ้านกับผู้ป่วยวัณโรคปอด อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยประยุกต์แนวคิด PRECEDE Framework และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การคัดเข้าและเกณฑ์การคัดออก โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย จำนวน 131 ราย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ที่มีค่าความเที่ยงของคอนบรากลแอลฟา เท่ากับ 0.77 เก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2552 – 30 กันยายน 2553 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ Chi-square test, Fisher's exact test และ Multiple logistic regression หาขนาดความสัมพันธ์ด้วย Odds ratio และช่วงเชื่อมั่น 95% ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันวัณโรคอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 38.17 ปัจจัยร่วมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันวัณโรคที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ รายได้ ภาษาลาว และเจตคติ ($p = 0.036$, $p = 0.007$, $p < 0.001$) ปัจจัยนำกลุ่มตัวอย่างระบุว่ามีการรับรู้ประโยชน์-อุปสรรคในการปฏิบัติในระดับสูง ร้อยละ 77.10 และแรงจูงใจในระดับสูง ร้อยละ 76.33 ปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันวัณโรค จากการวิเคราะห์แบบตัวแปรเดียว ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ในการป้องกันวัณโรค ($p = 0.028$) แต่จากการวิเคราะห์แบบพหุตัวแปร ไม่มีความสัมพันธ์แต่กลุ่มตัวอย่างระบุว่า ได้รับสนับสนุนอุปกรณ์ในการป้องกันวัณโรค ร้อยละ 77.86 ปัจจัยเสริมกลุ่มตัวอย่างระบุว่าบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขช่วยให้ ทราบวิธีการป้องกันตนเองจากโรควัณโรคเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 93.89 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย สถานบริการสาธารณสุขขอความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันวัณโรคแก่ผู้สัมผัสร่วมบ้านและให้การสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการป้องกันวัณโรค รวมทั้งสนับสนุนอาสาสมัครสาธารณสุขให้เป็นพี่เลี้ยงกับผู้สัมผัสร่วมบ้านในการดูแลผู้ป่วยวัณโรค

Teerapong Japulee. 2010. **Attempts to Prevent Tuberculosis Infection by Household Contacts having a Pulmonary Tuberculosis Patients in their Family – A Study Undertaken at the Chumpholburi District, Surin Province.** Master of Public Health Thesis, Graduate School, Khon Kaen University.

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Jachayaon Nippanon

ABSTRACT

246811

In a cross - sectional descriptive study it had been investigated, how relatives of tuberculosis (TB) patients, who lived in the same family as the patient, tried to prevent to be infected. Participants of the study had been household contacts of pulmonary tuberculosis patients living in the Chumpol Buri District, Surin Province. The PRECEDE Framework and the Health Belief Model had been used for designing the conceptual framework. One hundred and thirty one individuals were selected by using a simple random sampling method. Information was obtained during October 1, 2009 to September 30, 2010 by means of questionnaires. The reliability of the questionnaires were tested by the Cronbach's coefficient alpha and accounted for 0.77. Descriptive statistics and inferential statistics such as Chi-square test, Fisher's exact test, Multiple logistic regression and odds ratio (OR), with 95% CI had been used for statistical evaluation.

The proportion of relatives to avoid being infected by TB patients living in their family was high with 38.17%. Co-factors associated with the preventive behavior had been income, Lao language and attitudes towards preventing TB infections ($p=0.036$, $p=0.007$, $p<0.001$). Pre-disposing factors had been high, with 77.1%, in relation to perceived benefits - and cost/barriers as well as, with 76.33%, in terms of the motivation to prevent infection. Univariate correlations of enabling factors with the behavior for TB prevention as dependent variable proofed that information materials had a high impact on prevention ($p=0.028$). A multivariate analyzes however did not identify a model to explain preventive behavior. From the study participants 77.86% received relevant health educational material and 93.89% were made aware from health officers about the possibility of being infected by their diseased family members.

Recommendation, Health center should be cooperation to local administration organization for support training, material TB preventive and management health volunteers to mentoring with household contacts.

งานวิทยานิพนธ์นี้ มอบส่วนดีให้ บุษปการี คณาจารย์ และสถาบันศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะการได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์จาษฎาอร นิพนานนท์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย รศ. กิ่งแก้ว เกษโกวิท ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือแก้ไข ปรับปรุง แนะนำแนวทางให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์เหมาะสม ยิ่งขึ้น ดร. สุดาวดี กิตติโพธิ์วานนท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นายแพทย์จเด็จ ดิยัง นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ นายนพดล พิมพจันทร์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ และรองศาสตราจารย์จาษฎาอร นิพนานนท์ ภาควิชาสุศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณ นายสมหวัง อธิรัตน์ สาธารณสุขอำเภอชุมพลบุรี นายสุเทพ ผาดโผน นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ นายรุ่งเรือง มาลาทอง ที่อนุญาตให้ศึกษาและให้กำลังใจในการ ศึกษาครั้งนี้ ขอขอบพระคุณนายกัมปนาท ฉายชวงษ์ ที่คอยเป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือใน การทำการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คลินิกโรคและห้วหน้าสถานีอนามัย เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกให้ศึกษาเก็บข้อมูล และขอขอบคุณญาติผู้ป่วยวันโรคทุกคนที่ได้ให้ ความร่วมมือและยินยอมให้ทำการศึกษาและตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่ออนันต์-คุณแม่จันทร์ศรี จำพุลี ครอบครัว จำพุลีและ ครอบครัว ฤทธิธณ และทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือไปรับไปส่งและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนและส่งเสริม การทำวิทยานิพนธ์ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ด้วยดี

ธีระพงษ์ จำพุลี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
คำอุทิศ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามการวิจัย	3
3. วัตถุประสงค์การวิจัย	4
4. สมมติฐานการวิจัย	5
5. ขอบเขตการวิจัย	5
6. นิยามศัพท์ในการวิจัย	5
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัณโรค	9
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ	19
3. แนวคิดเกี่ยวกับ PRECEDE-PROCEED Framework	20
4. แนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	22
5. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันวัณโรค	29
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
7. กรอบแนวคิดการวิจัย	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
1. รูปแบบการวิจัย	40
2. ประชากรที่ศึกษา	40
3. กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง	41
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. ตัวแปร นิยาม การวัดและเครื่องมือ	45
6. การประมวลผลข้อมูล	53
7. การวิเคราะห์ข้อมูล	54
8. จริยธรรมในการวิจัย	55
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	56
1. ผลการวิจัย	57
2. อภิปรายผล	93
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	99
1. สรุปผลการวิจัย	99
2. ข้อเสนอแนะ	100
เอกสารอ้างอิง	102
ภาคผนวก	107
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	108
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	124
ภาคผนวก ค หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	126
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	
ประวัติผู้เขียน	128

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	45
ตารางที่ 2	46
ตารางที่ 3	57
ตารางที่ 4	60
ตารางที่ 5	61
ตารางที่ 6	62
ตารางที่ 7	63
ตารางที่ 8	65
ตารางที่ 9	66
ตารางที่ 10	67
ตารางที่ 11	68
ตารางที่ 12	70
ตารางที่ 13	71
ตารางที่ 14	76
ตารางที่ 15	83
ตารางที่ 16	84
ตารางที่ 17	86

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 18	ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยนำของกลุ่มตัวอย่างกับพฤติกรรมการป้องกัน วัณโรค	89
ตารางที่ 19	ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยเชื้อของกลุ่มตัวอย่างกับพฤติกรรมการป้องกัน วัณโรค	90
ตารางที่ 20	ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยเสริมของกลุ่มตัวอย่างกับพฤติกรรมการป้องกัน วัณโรค	91
ตารางที่ 21	การวิเคราะห์ถดถอยพหุโลจิสติกของปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมการป้องกัน วัณโรคของกลุ่มตัวอย่าง	93

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ขั้นตอนการตรวจเพื่อวินิจฉัยวัณโรคปอด	14
ภาพที่ 2 แบบแผนความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพของ Rosenstock, et al. (1974)	24
ภาพที่ 3 แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของ Becker, et al.	25
ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	39